

SYLABUS PRZEDMIOTU/MODUŁU ZAJĘĆ*

1.	Nazwa przedmiotu/modułu w języku polskim oraz angielskim Archeologia powszechna – okres wpływów rzymskich/ Geeneral Archaeology - the Roman period
2.	Dyscyplina archeologia
3.	Język wykładowy polski
4.	Jednostka prowadząca przedmiot Instytut Archeologii
5.	Kod przedmiotu/modułu 22-AR-S1-01-APOWR1
6.	Rodzaj przedmiotu/modułu (<i>obowiązkowy lub do wyboru</i>) obowiązkowy
7.	Kierunek studiów archeologia
8.	Poziom studiów I stopień, stacjonarne studia licencjackie
9.	Rok studiów (<i>jeśli obowiązuje</i>) II rok
10.	Semestr (<i>zimowy lub letni</i>) letni (II rok)
11.	Forma zajęć i liczba godzin (w tym liczba godzin zajęć online*) wykład: 15 godzin konwersatorium 30 godzin; laboratorium: 8 godzin
12.	Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla przedmiotu/modułu • w zakresie wiedzy: student posiada podstawową wiedzę dotyczącą pradziejowych kultur archeologicznych i ich inwentarza oraz metod ich analiz, typologii, systemów chronologicznych • w zakresie umiejętności: student jest otwarty na poznawanie zagadnień związanych z archeologią poszczególnych okresów w dziejach; jest gotowy do analizy artykułów naukowych dotyczących problematyki archeologii • w zakresie kompetencji: student jest przygotowany do omawiania zagadnień dotyczących procesów osadniczych, gospodarczych, kwestii kultury duchowej, obrządku pogrzebowego, systemów klasyfikacyjnych zabytków; potrafi czytać mapy, posiada podstawową wiedzę o geografii Europy
13.	Cele kształcenia dla przedmiotu wykład: Poznanie podstaw archeologii europejskiego Barbaricum, w tym chronologii, wiodących zabytków jako wyróżników kulturowych chronologicznych, podstawowych przemian kulturowych i etnicznych, wzajemnych zależności pomiędzy strefą barbarzyńską Europy a kulturą śródziemnomorską. Konwersatorium: Zapoznanie z formą i przemianami wytworów kultury materialnej europejskiego Barbaricum w okresie wpływów rzymskich. Zapoznanie z przemianami kulturowymi europejskiego Barbaricum w okresie wpływów rzymskich, także w zakresie obrządku pogrzebowego i kultury duchowej. Laboratorium: Zapoznanie z formą i przemianami wytworów kultury materialnej okresu wpływów rzymskich i okresu wędrówek ludów ze szczególnym uwzględnieniem materiału ceramicznego i przedmiotów metalowych. Zajęcia realizowane są w oparciu o materiał zabytkowy pozyskany w trakcie badań wykopaliskowych. Mają przyczynić się do poznania podstawowych kategorii znalezisk i obiektów oraz charakterystycznych dla nich cech

	diagnostycznych będących podstawą systematyzacji, określania chronologii i przynależności kulturowej oraz identyfikacji funkcji. Kładą ponadto nacisk na obserwację śladów technologicznych i śladów zużycia, widocznych na artefaktach.
14.	Treści programowe Wykład: 1. Wprowadzenie do archeologii okresu rzymskiego i wędrówek ludów. Chronologia, strefy kulturowe, strefy etniczne. 2. Europa wschodnia w okresie rzymskim: kultura zarubiniecka, ceramiki kreskowanej, grupa zubrycka, kultura diakowska. 3. Kultura kijowska 4. Znaczenie wojen markomańskich w kulturze Barbaricum 5. Krąg kultur dackich 6. Szaliki handlowe w Barbaricum w okresie rzymskim 7. Skandynawia i Jutlandia w okresie rzymskim 8. Germanie Morza Północnego 9. Germanie reńsko-wezerscy i Alamanowie 10. Kultury archeologiczne Nadłabia w okresie rzymskim. Krąg markomańsko-kwadzki. Kultura puchowska 11. Scytowie i Sarmaci 12. Kultura przeworska, wielbarska, luboszycka, grupy: gustowska, lubuska, dębczyńska 13. Bałtyjski krąg kulturowy 14. Gocki krąg kulturowy i kultura czerniachowska 15. Hunowie i okres wędrówek ludów w Europie Konwersatorium: 1. Zagadnienia chronologii okresu rzymskiego Barbaricum. Definicja Barbaricum. Podstawowe systemy chronologiczne, podstawy i zasady ich tworzenia oraz problemy ustalania systemów chronologii względnej. Kategorie źródeł archeologicznych i historycznych, wykorzystywanych w badaniach nad archeologią Barbaricum. 2. Zapinki. Konstrukcja, surowce, podziały typologiczne (typologia Almgrena i nowsze ujęcia szczegółowe). Badania nad uściśleniem chronologii fibul. Rozprzestrzenienie poszczególnych typów na terenie Barbaricum, importy rzymskie. 3. Metalowe elementy pasa (okucia końca, kabłączki, sprzączki itd.) – typologia i chronologia. 4. Szpile, pierścienie, zawieszki, bransolety, naszyjniki, paciorki - ich chronologia, zagadnienie powszechności użytkowania i problematyka stroju w różnych kulturach Barbaricum. 5. Uzbrojenie zaczepne i ochronne, wyposażenie jeździeckie (groty broni drzewcowej, miecze, topory, elementy tarczy, fragmenty pancerzy, ostrogi). 6. Ceramika lepiona kultur Barbaricum – zagadnienia technologiczne, stylistyczne, ornamentyka. 7. Ceramika warsztatowa w Barbaricum – zagadnienie warsztatów garncarskich, technologia, stylistyka i ornamentyka naczyń; różnorodność „tradycji” garncarskich w Barbaricum. 8. Osadnictwo i zagadnienia budownictwa w okresie rzymskim. 9. Zagadnienia gospodarcze i handel. 10. Importy rzymskie (monety, naczynia metalowe, szkła, terra sigillata). 11. Obrządek pogrzebowy – ciałopalenie. 12. Obrządek pogrzebowy – inhumacja. 13. Elementy kultury duchowej barbarzyńskich społeczeństw. 14. Schyłek okresu rzymskiego – zagadnienie kontynuacji/dyskontynuacji zjawisk kulturowych. 15. Problem kontaktów interkulturowych w Barbaricum. Laboratorium: 1-3. Materiał ceramiczny wczesnego okresu wpływów rzymskich – stylistyka, ornamentyka, zróżnicowanie formalne, ślady technologii produkcji. 4-5. Materiał

	ceramiczny późnego okresu wpływów rzymskich i wczesnego okresu wędrówek ludów – stylizyka, ornamentyka, zróżnicowanie formalne, ślady technologii produkcji. 6-8. Zabytki metalowe okresu wpływów rzymskich i wędrówek ludów – elementy uzbrojenia, elementy stroju i ozdoby, monety, narzędzia, przedmioty codziennego użytku.	
15.	Zakładane efekty uczenia się Zna i rozumie podstawowe metody analizy różnych wytworów kultury i ich interpretacji prowadzonych na gruncie wybranych tradycji, teorii i szkół badawczych w archeologii. Zna podstawowe metody badawcze i narzędzia warsztatu archeologa oraz podstawowe metody upowszechniania wiedzy archeologicznej. Posiada podstawową wiedzę pozwalającą na analizę i interpretację źródeł archeologicznych oraz innych wytworów cywilizacji, przydatnych dla poznania danej epoki w dziejach ludzkości. Potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować informacje z wykorzystaniem różnorodnych źródeł i metod. Umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać umiejętności badawcze, kierując się wskazówkami opiekuna naukowego. Potrafi rozpoznać różne rodzaje wytworów kultury właściwych dla studiowanej dyscypliny oraz przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację z zastosowaniem typowych metod badawczych, w celu określenia ich treści i znaczeń, w tym przynależności chronologiczno-kulturowej oraz funkcji. Ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego. Docenia rolę nauk humanistycznych, pokrewnych i współpracujących w kształtowaniu więzi społecznych na poziomie lokalnym i ponadlokalnym.	Symbole odpowiednich kierunkowych efektów uczenia się: K_W07 K_W11 K_W12 K_U01 K_U03 K_U05 K_K05 K_K08
16.	Literatura obowiązkowa i zalecana (<i>źródła, opracowania, podręczniki, itp.</i>) Błażejowski A., 1998 Obrządek pogrzebowy kultury przeworskiej na Śląsku, Wrocław. Błażejowski A. (red.), 2008 Ceramika warsztatowa w środkowoeuropejskim Barbaricum, Wrocław. Domański G., 1979 Kultura luboszycka między Łabą a Odrą (II – IV wiek), Wrocław. Droberjar E., 2002 Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě, Praha. Die Germanen, Ein Handbuch in zwei Bänden, Bd. I, 1976, Bd. II, 1983, Berlin. Godłowski K., 1969 Budownictwo, rozplanowanie i wielkość osad kultury przeworskiej na Górnym Śląsku, Wiadomości Archeologiczne, 34. Godłowski K., 1970 The chronology of the late roman and early migration periods in central Europe, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Archeologiczne, t. 22. Godłowski K., 1985 Przemiany kulturowe i osadnicze w południowej i środkowej Polsce w okresie przedrzymskim i w okresie rzymskim. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź. Godłowski K., 2000 Pierwotne siedziby Słowian, Kraków. P. Kaczanowski, J. K. Kozłowski, 1998 Najdawniejsze dzieje ziem polskich (do VII w.), Wielka Historia Polski, t. I, Kraków. Kmieciński J., 1962 Zagadnienie kultury gocko – gepidzkiej, Łódź.	

	Kokowski A. 1995 Grupa masłomęcka. Z badań nad przemianami kultury gotów w młodszym okresie rzymskim. Lublin. Liana T., 1970 Chronologia względna kultury przeworskiej we wczesnym okresie rzymskim, Wiadomości Archeologiczne, t. 35, s. 429 – 491. Machajewski H., 1992 Z badań nad chronologią dębczyńskiej grupy kulturowej w dorzeczu Parsęty, Poznań. Niewęglowski A., 1981 Obrządek pogrzebowy ludności kultury przeworskiej na przełomie er (II wiek p. n. e. – II wiek n. e.), Wrocław. Okulicz J., 1973 Pradzieje ziem pruskich od późnego paleolitu do VII wieku n.e. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk Pleiner R., Rybova A., 1978 Praveke dejiny Cech, Praha Podborsky V., 1993 Praveke dejiny Moravy, Brno. Archeologie pravěkých Čech, t. 8, Praha 2008 Tempelmann-Mączyńska M., 1985 Die Perlen der römischen Kaiserzeit und der frühen Phase der Völkerwanderungszeit im mitteleuropäischen Barbaricum, Mainz am Rhein. Wielowiejski J., Kontakty Noricum i Pannonii z ludami północnymi, Wrocław 1970. Wołagiewicz R., 1970 Napływ importów rzymskich do Europy na północ od środkowego Dunaju, Archeologia Polski, t. 15, z. 1, s. 207 – 247. POZYCJE SZCZEGÓŁOWE: Almgren O., Studien über nordeuropäischen Fibelformen..., Leipzig 1923 (tablice). Biborski M., Miecze z okresu wpływów rzymskich na obszarze kultury przeworskiej, Mat. Arch. t. 18: 1978, s. 53-165. Ginalski J., Ostrogi kabłąkowe kultury przeworskiej. Klasyfikacja typologiczna, Przegląd Archeologiczny, t. 38: 1991, s. 53-84. Grabarczyk T., Metalowe rzemiosło artystyczne na Pomorzu w okresie rzymskim, Gdańsk 1983. Kaczanowski P., 1992 Importy broni rzymskiej na obszarze europejskiego Barbaricum. Kraków. Kaczanowski P., Klasyfikacja grotów broni drzewcowej kultury przeworskiej z okresu rzymskiego, Kraków 1995. Mączyńska M., Paciorki z okresu rzymskiego i wczesnej fazy okresu wędrówek ludów na obszarze środkowoeuropejskiego Barbaricum, Archeologia, t. 28: 1977, s. 61-96. Madyda-Legutko R., Próba rekonstrukcji pasów z metalowymi częściami na obszarze środkowoeuropejskiego Barbaricum w okresie wpływów rzymskich i we wczesnej fazie okresu wędrówek ludów, Przegląd Archeologiczny, t. 31: 1983, s. 91-133. Michałowski A., 2011 Budownictwo kultury przeworskiej, Poznań. Pazda S., Badania nad problematyką pracowni garncarskich z IV-V w. na Dolnym Śląsku, Studia Archeologiczne, t. 7: 1976, s. 165-203. Tempelmann-Mączyńska M., Części stroju kobiecego w okresie rzymskim na obszarze środkowo- i wschodnioeuropejskiego Barbaricum, Kraków 1985. Wołagiewicz R., Ceramika kultury wielbarskiej między Bałtykiem a Morzem Czarnym, Szczecin 1993.
17.	Metody weryfikacji zakładanych efektów uczenia się: wykład: egzamin ustny Konwersatorium: - aktywność na zajęciach, - frekwencja, - przygotowanie wystąpienia ustnego, - kolokwium całosemestralne; Laboratorium: motywowanie do aktywnego udziału w zajęciach i prowadzonej w ich trakcie dyskusji, - kontrola obecności i postępów w zakresie tematyki zajęć, - zaliczenie na ocenę pozytywną kolokwium końcowego
18.	Warunki i forma zaliczenia poszczególnych komponentów przedmiotu/modułu: wykład: egzamin ustny po uzyskaniu oceny pozytywnej z konwersatorium i laboratorium konwersatorium: - ciągła kontrola obecności i kontroli postępów w zakresie tematyki zajęć, - kolokwium całosemestralne, - wystąpienie ustne;

	laboratorium: - ciągła kontrola obecności i kontroli postępów w zakresie tematyki zajęć, - pozytywne podsumowanie aktywności studenta w trakcie zajęć, - zaliczenie na ocenę pozytywną kolokwium końcowego	
19.	Nakład pracy studenta/doktoranta	
	forma realizacji zajęć przez studenta	liczba godzin przeznaczona na zrealizowanie danego rodzaju zajęć
	zajęcia (wg planu studiów) z prowadzącym: - wykład: 15 godzin - ćwiczenia: 30 - laboratorium: 8	53
	praca własna studenta/doktoranta (w tym udział w pracach grupowych) np.: - przygotowanie do zajęć: 20 - czytanie wskazanej literatury: 40 - przygotowanie prac/wystąpień/projektów: 37	97
	Łączna liczba godzin	150
	Liczba punktów ECTS (<i>jeśli jest wymagana</i>)	5